

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

Г.Я.Касьяненко
« 30 » серпня 2019 р.

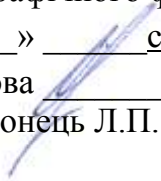
**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ГЕОГРАФІЇ
(II курс)**

спеціальність 106 Географія
(шифр і назва спеціальності)

факультет природничо-географічний

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету

« 30 » серпня 2019 р.

Голова
(Міронєць Л.П., к.пед.н, доцент)

Робоча програма навчальної практики з географії для студентів 2 курсу спеціальності 106 Географія. – 2019.

Розробники: Корнус О.Г., Корнус А.О., Данильченко О.С.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії

Протокол № 1 від 29 серпня 2019 року.

Завідувач кафедри

Корнус О.Г., канд. геогр. наук, доцент

© Корнус О.Г., Корнус А.О.,
Данильченко О.С.

© СумДПУ, 2020

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ГЕОГРАФІЇ (II курс)

Найменування показників	Спеціальність, предметна спеціалізація, ступінь	Загальна кількість годин
Кількість кредитів – 4,5	Спеціальність <u>106 Географія</u> (шифр і назва)	135
	Ступінь <u>Бакалавр</u>	Вид контролю: залік

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ГЕОГРАФІЇ (II курс)

Навчальна практика з географії на другому курсі закріплює теоретичні знання, отримані під час вивчення навчальних дисциплін «Геологія», «Геоморфологія», «Загальне землезнавство», «Гідрологія», «Географія ґрунтів з основами ландшафтознавства» та інших. Під час навчальної практики студенти не тільки розширюють, поглиблюють та закріплюють знання, отримані під час теоретичного навчання, але й оволодівають новими методами пізнання природних процесів, знайомляться з проблемами раціонального природокористування.

Об'єкти навчальної практики є природними наочними посібниками. Вони надають можливість для аналізу і синтезу отриманих теоретичних знань. В польових умовах студенти навчаються використовувати теоретичні знання і засвоювати найпростіші методи польових досліджень, вчать грамотному та охайному веденню документації і звітних матеріалів. Здійснюючи захист звіту з навчальної практики, студенти обґрунтовують власні висновки, демонструють відповідальність за виконану роботу.

Мета практики – закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані студентами під час навчання, набути та вдосконалити практичні навички та уміння за вказаними навчальними дисциплінами, оволодіти сучасними методами польових досліджень та навчити студентів користуватися ними у польових умовах.

Завдання навчальної практики:

- закріплення теоретичних знань, отриманих студентами під час лекційних, лабораторних, практичних занять з географічних дисциплін;
- навчитися користуватися спеціальними приладами і туристичним спорядженням та вміти правильно застосовувати їх при різних видах географічних досліджень;
- вміти самостійно вести візуальні спостереження, виконувати польові вимірювання, вести записи у польовому щоденнику;
- формування навичок у студентів проведення науково-обґрунтованої камеральної обробки емпіричних результатів;

- формування навичок складення звіту про проходження навчальної практики;
- формування навичок самостійної роботи студентів при проведенні польових навчальних занять лабораторного типу;
- підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки студентів-географів.

Під час проходження практики студент повинен оволодіти навичками науково-дослідницької діяльності та **вміти**:

- використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички з геології, загального землезнавства, географії ґрунтів з основами ландшафтознавства, основ технології виробництва для дослідження природних явищ і процесів;
- використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички для вирішення практичних завдань в галузі географії.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями**:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6. Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК 7. Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань.

ЗК 8. Здатність використання інформаційних технологій.

ЗК 9. Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність працювати як самостійно, так і в команді.

ЗК 13. Здатність планувати час та управляти ним.

ПК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ПК 4. Здатність застосовувати прості кількісні та якісні методи при дослідженні геосистем і процесів в них.

ПК 6. Здатність застосовувати основні графічні прийоми та геоінформаційні технології при створенні картографічних творів, використовувати різноманітні методи і способи аналізу інформації за географічними картами, застосовувати картографічні твори у виробничій діяльності.

ПК 7. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, державному, регіональному, локальному).

ПК 8. Здатність до планування, організації та самостійного проведення досліджень, аналізування просторово-часових параметрів організації природи, населення та господарства і взаємозв'язків між ними на глобальному та регіональному рівні.

ПК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їхні властивості та притаманні їм процеси.

ПК 11. Здатність комунікувати з колегами у професійній діяльності щодо наукових та освітніх досягнень як на загальному рівні, так і на рівні спеціалістів, здатність робити усні та письмові звіти, обговорювати наукові теми рідною та англійською мовою.

ПК 12. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПК 13. Здатність застосовувати базові знання історії, філософії, хімії, геології, інформаційних технологій тощо при вивченні географічної оболонки.

Результати навчання за дисципліною

Знання	<p>ПРЗ 1 ПРЗ 2 ПРЗ 3 ПРЗ 5 ПРЗ 6 ПРЗ 7</p>	<p>ПРЗ 1. називає і використовує теорії, парадигми, концепції та принципи географічної науки, світоглядних та суміжних наук; ПРЗ 2. демонструє знання державної та іноземної мов; ПРЗ 3. демонструє знання та розуміння на базовому рівні можливостей використання апаратної і програмної складових інформаційної системи, ГІС-технологій в географічних науках; ПРЗ 5. визначає основні форми і види продуктивних сил, розуміє їх поділ, аналізує природно-ресурсний та інші види господарського потенціалу території; ПРЗ 6. виявляє і пояснює принципи й методи організації господарської діяльності людини, а також рекреаційного та регіонального розвитку території; ПРЗ 7. називає та відтворює основні положення законодавства, національних і міжнародних стандартів з проблем взаємодії природи і суспільства на глобальному та регіональному рівнях.</p>
Уміння	<p>ПРУ 1 ПРУ 2 ПРУ 4 ПРУ 7 ПРУ 8 ПРУ 9</p>	<p>ПРУ 1. застосовує моделі, методи і дані природничих і суспільних наук, інформаційних технологій тощо при вивченні формування і розвитку об'єктів і процесів географічної оболонки; ПРУ 2. використовує польові та лабораторні методи для аналізу природно- і суспільно-географічних об'єктів і систем; ПРУ 4. аналізує склад і будову природних та соціально-економічних географічних об'єктів і регіональних систем на різних просторово-часових рівнях; ПРУ 7. адекватно оцінює свої знання і застосовує їх в різних професійних ситуаціях, аргументовано відстоює свої погляди у розв'язанні професійних завдань; ПРУ 8. демонструє володіння комунікативною компетентністю з української та іноземної мови, оперує базовими категоріями та поняттями своєї спеціальності; ПРУ 9. виявляє проблемні ситуації і пропонує шляхи їх розв'язання.</p>

Комунікація:	ПРК 2 ПРК 3	ПРК 2. проявляє професійну толерантність до виявлення альтернативних принципів; ПРК 3. застосовує навички продуктивного спілкування з колегами.
Автономія і відповідальність	ПРА 1 ПРА 2	ПРА 1. уміє вчитися упродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетентності. ПРА 2. уміє діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

III. БАЗА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Базою проведення навчальної практики з географії можуть бути:

1. природно-територіальні комплекси та об'єкти міста Сум та його околиці;
2. геоло-геоморфологічні об'єкти Сумської області (природні та штучні геологічні відслонення): г. Золотуха (Роменський район), села Барилівка та Могриця (Сумський район), с. Баничі (Глухівський район);
3. с. Стрілкове Генічеського району Херсонської області.

Такий вибір об'єктів дозволяє забезпечити реальну комплексність практики. Разом з тим студенти мають можливість певного вибору. Всі обрані полігони досліджень дозволяють повною мірою виконати навчальну програму.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Організацію та проведення навчальної практики з географії здійснюють викладачі кафедри – професори, доценти, старші викладачі. Керівники практики призначаються під час планування річного навантаження викладачів кафедри.

Заняття навчальної практики прирівнюються до змісту аудиторних лабораторних (практичних) занять – тільки в польових природних умовах. Лабораторний принцип проведення польової навчальної практики ґрунтується на виключно дослідницькому характері польових занять. Зважаючи на особливості виїзного проведення практики, за умови чисельності групи 12 студентів і більше, для керівництва практикою призначається два викладачі. По завершенні практики її керівник (керівники) приймає звіт про виконання усіх передбачених практикою завдань і виставляє залік кожному студенту.

Розподіл часу. Основна змістовна частина навчальної практики з географії проводиться у світлову частину доби та включає такі види роботи, як переміщення до об'єкту практики, робота на об'єкті тощо.

Обов'язки керівника практики. Керівник навчальної практики від кафедри забезпечує її організацію і проведення відповідно до навчального плану, наскрізної і робочих програм практик. До обов'язків керівника практики належить:

- проведення інструктажу студентів з техніки безпеки;
- створення належних безпечних умови для життя студентів при проведенні польових робіт;

- науково та методично грамотна організація навчального процесу;
- завчасне визначення місця проведення чи планування маршруту практики та їх затвердження на засіданні кафедри;
- контроль навчального процесу та дисципліни в колективі студентів;
- консультування студентів при виконанні ними польових досліджень та спостережень і контролю самостійної роботи;
- прийняття у студентів звіту про проходження польової практики та своєчасне виставлення заліку;
- у разі сплати студентам і керівнику практики добових та проїзних витрат коштом університету, вчасно оформити супровідні документи та надати фінансовий звіт бухгалтерії університету.

Обов'язки студентів. До обов'язків студентів належать:

- відвідувати екскурсії, здійснювати польові виходи та інші форми навчальної роботи, що передбачені програмою практики;
- виконувати усі передбачені програмою практики завдання;
- дотримуватись правил техніки безпеки;
- дотримуватись загальних організаційних вимог і дисципліни при проходженні практики;
- вести щоденник практики та інші види документації, визначені керівником практики, брати участь у підготовці і захисті звіту про її проходження.
- отримати залік за підсумками проходження навчальної практики.

Перелік документів з організації практики. Пакет необхідних документів для офіційної організації практики включає в себе наступні матеріали:

- наказ по університету (розпорядження по факультету) щодо відправлення студентів на навчальну практику; в наказі (розпорядженні) вказуються причини направлення студентів, призначається керівник, вказуються строки практики;
- маршрутний лист (у випадку виїзного проведення практики), де зазначаються конкретні пункти маршруту практики;
- документи про замовлення засобу пересування (автобус, поїзд);
- заявка на фінансові витрати та листи відрядження на керівника зі студентами (подаються до бухгалтерії; даний документ оформлюється лише за умов оплачуваної польової практики за кошти університету);
- фінансовий звіт (оформляється та подається до бухгалтерії лише за умови оплачуваної навчальної практики за кошти університету).

V. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна практика з географії проводиться з відривом від навчання протягом травня, червня у 4 семестрі та складається з 3-х блоків: геоморфологічного, гідрологічного та ґрунтознавчого. Кожен блок складається із підготовчого, польового і камерального етапів.

Підготовчий етап включає ознайомлення з програмою практики, напрямками досліджень, маршрутами, правилами експлуатації приладів,

методикою польових досліджень, вимогами до звіту. На цьому етапі відбувається повторення та закріплення теоретичної бази, необхідної для проходження польової практики, отримання обладнання, інструктаж з техніки безпеки.

Польовий етап включає безпосередню роботу на ділянках, проведення вимірювань і створення планів, проведення екскурсій на ключові природні ділянки, спостереження на навчальних постах тощо. У залежності від мети та завдань кожного блоку навчальної практики з географії проводяться певні географічні дослідження.

Камеральний етап. Після закінчення польового етапу студенти за даними польових щоденників складають та оформляють звіт з навчальної практики.

Навчальна практика з геоморфології (45 год.)

Етап	Зміст робіт	Тривалість
Підготовчий етап	Оглядова лекція, присвячена змісту роботи студентів, вимогам, особливостям оформлення зібраних матеріалів.	1 день
Польовий етап	1) Вивчення геоморфологічної будови річкової долини на прикладі долини р. Псел. 1. Дослідження мікрорельєфу заплави (прируслова заплава, центральна, притерасна), встановлення меж низької та високої заплави. 2. Вивчення геолого-геоморфологічної будови надзаплавних терас: елементи тераси, їх морфометричні характеристики. 3. Вивчення геолого-геоморфологічної будови корінного берега, встановлення його меж і будови. 4. Скласти схематичний геолого-геоморфологічний профіль річкової долини. 2) Дослідження ярово-балкової мережі. 3) Дослідження карстових форм рельєфу. 1) Дослідження еолових форм рельєфу. 2) Дослідження гравітаційних форм рельєфу.	5 днів
Камеральний етап	1) Обробка польових матеріалів, спостережень. 2) Оформлення поперечного профілю річкової долини. 3) Проведення підсумків геоморфологічного етапу практики та контролю знань, набутих під час її проведення.	1 день

Навчальна практика з гідрології (45 год) Варіант №1 (м. Суми)

Етап	Зміст робіт	Тривалість
Підготовчий етап	Оглядова лекція, присвячена змісту роботи студентів, вимогам, особливостям оформлення зібраних матеріалів.	1 день
Польовий етап	3) <i>Дослідження річок в районі м. Суми</i> (р. Псел, рр. Сумка та Стрілка)	

	<p>1. Скласти план місцевості в районі русла річок від гирла р. Стрілки до гирла р. Сумки – пішохідний міст через Псел.</p> <p>2. Визначити види гирла р. Стрілка, Сумка.</p> <p>3. Визначити швидкість течії в р. Сумка біля ринку і в р. Псел в районі пішохідного мосту.</p> <p>4. Визначити рівень води в період повені в річках.</p> <p>5. Зробити креслення поперечного перетину р. Псел в р-ні пішохідного мосту.</p> <p>4) Дослідження озер на прикладі озера Чеха</p> <p>1. Визначити тип озерної улоговини.</p> <p>2. Скласти картосхему озера. Встановити місця заростання озера та їх межі. Позначити на картосхемі точки спостереження.</p> <p>3. У точках спостереження дослідити фізичні властивості води: температуру, прозорість, колір, запах, смак, мутність води.</p> <p>4. Визначити місця відпочинку на узбережжі озера. позначити їх на плані.</p> <p>5) Дослідження підземних вод на прикладі джерел ур. Мамаївщина (вул. Гамалія)</p> <p>1. Скласти план місцевості в районі джерел.</p> <p>2. Визначити висоту схилу, з-під якого б'ють джерела.</p> <p>3. Визначити гірські породи, які складають схил.</p> <p>4. Визначити потужність кожного джерела, температуру води, прозорість, смак.</p>	5 днів
Камеральний етап	<p>1. Обробка польових матеріалів, спостережень.</p> <p>2. Оформлення результатів практики і складання гідрологічного розділу звіту.</p> <p>3. Проведення підсумків гідрологічного етапу практики та контролю знань, набутих під час її проведення.</p>	1 день

Варіант №2 (с. Стрілкове Генічеського району Херсонської області)

Етап	Зміст робіт	Тривалість
Підготовчий етап	<p>1) Оглядова лекція, присвячена гідрологічним особливостям території, основним видам запланованих польових робіт, вимогам по їх виконанню, структурі звіту.</p> <p>2) Укладання схематичної карти району дослідження (копію топографічної карти), яка дасть можливість оцінити положення території, яка досліджується.</p>	1 день
Польовий етап	<p>1) <i>Вивчення затоки Сиваш:</i></p> <p>а) гідрологічна екскурсія;</p> <p>б) самостійна робота студентів на ключових ділянках;</p> <p>– скласти план місцевості в районі дослідження;</p> <p>– дослідити фізичні властивості води: температуру, прозорість, колір, запах, смак, мутність води.</p> <p>– дослідити фізичні властивості донних відкладів затоки Сиваш.</p> <p>в) обробка зібраного матеріалу.</p> <p>2) <i>Вивчення берегової лінії та берегових процесів на узбережжі Арабатської Стрілки (Утлюцький лиман Азовського моря):</i></p> <p>а) гідрологічна екскурсія;</p> <p>– скласти план місцевості району дослідження;</p> <p>– скласти фізико-географічну характеристику Азовського</p>	4 дні

	<p>моря;</p> <ul style="list-style-type: none"> – з'ясувати зв'язку берегових процесів з рельєфом дна та характером порід; – дослідити фізичні властивості води Азовського моря: температуру, прозорість, колір, запах, смак, мутність води. <p>б) самостійна робота студентів на ключових ділянках;</p> <p>в) обробка зібраного матеріалу.</p> <p>3) <i>Дослідження оз. Солоне та радонового озера поблизу с. Щасливе:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – скласти план місцевості району дослідження; – скласти фізико-географічну характеристику озер; – дослідити фізичні, хімічні та лікувальні властивості води, господарське та рекреаційне використання води досліджуваних озер. <p>4) <i>Вивчення йодо-бромних джерел поблизу с. Стрілкове.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – скласти план місцевості району дослідження; – описати історію відкриття джерела; – дослідити фізичні, хімічні та лікувальні властивості води, господарське та рекреаційне використання джерел. <p>5) <i>Дослідження штучних водойм та особливостей їх функціонування у степовій зоні (на прикладі системи ставків біосферного заповідника «Асканія Нова»).</i></p>	
Камеральний етап	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обробка польових матеріалів, результатів спостережень. 2. Оформлення результатів практики і складання гідрологічного розділу звіту. 3. Проведення підсумків гідрологічного етапу практики та контролю знань, набутих під час її проведення. 	1 день

Навчальна практика з географії ґрунтів (45 год.)

Етап	Зміст робіт	Тривалість
Підготовчий етап	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційний етап (інструктаж з техніки безпеки польових досліджень, збирання спорядження та обладнання, 2. Оглядова лекція (загальний огляд ґрунтового покриву району практик, вивчення методик дослідження ґрунтів) 3. Ведення польових матеріалів практики: журнал, польовий щоденник. 	1 день
Польовий етап	<p>Польовий етап включає: маршрутні дослідження, закладання ґрунтових розрізів, опис та вивчення властивостей ґрунтів, ґрунтово-географічне профілювання (звітні матеріали – польовий журнал, польовий щоденник, схема ґрунтового розрізу, ґрунтово-географічний профіль).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення чорноземних, дерново-карбонатних та лучних ґрунтів: будови, морфології, складу тощо (дослідна ділянка – Ботанічний сад СумДПУ імені А.С. Макаренка). Виконання ґрунтового профілювання по лінії «Вододіл – заплава р. Стрілка». Опис дерново-карбонатних та лучних ґрунтів. 2. Вивчення сірих лісових ґрунтів: будови, складу, властивостей (околиці с. Зелений Гай). Встановлення залежності сірих лісових ґрунтів від рельєфу. 3. Вивчення лучних та болотних ґрунтів (заплава р. Псел в околицях с. Зелений Гай). Ґрунтове профілювання по лінії 	5 днів

	«прируслова – центральна – притерасна заплава». Опис різних видів лучних ґрунтів в різних частинах заплави.	
Камеральний етап	Камеральний етап включає: 1. Обробка матеріалів ґрунтово-географічних досліджень. 2. Підготовка звіту. 3. Проведення підсумків практики та контролю знань, набутих під час її проведення.	1 день

VI. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки навчальної практики з географії підводяться керівниками практики. Документом, що свідчить про проходження навчальної практики студентом є звіт, який повинен бути оформлений належним чином і мати наступну орієнтовну структуру.

Вступ. Тут описується мета та завдання практики в цілому, місце та термін її проведення. Основна частина, де подається методика проведення досліджень, описується район дослідження, результати польових досліджень і спостережень за основними блоками (розділами) практики. Висновки, де студенти вказують те, чому навчилися під час практики, а також роблять свої пропозиції щодо покращення організації польової практики. Додатки. До звіту за необхідності додаються польові щоденники (журнали спостережень), як свідчення безпосередньої участі в польовій практиці; фотографії об'єктів місцевості, де відбувалися практичні заняття, чи етапів проходження практики; схеми та карти, що не увійшли до тексту звіту, але можуть підкріпити його матеріал.

Оформлення звіту. Звіт повинен мати титульну сторінку, на якій зазначається назва установи, де виконувалась практика та факультет (угорі). Нижче позначається назва кафедри. В центрі пишеться назва навчальної практики. В правому нижньому кутку записується прізвище та ініціали студентів, які готували звіт, із зазначенням номеру академічної групи, а ще нижче прізвище та ініціали керівника(ів) практики, його (їх) науковий ступінь і звання. Внизу по центру ставиться назва міста та рік проходження практики.

Бажаним є постійне фотографування процесу практичних польових занять для створення фотозвіту, який може оформлятися у вигляді стенду, що виставляється для показу на факультеті та розміщується на сторінці кафедри в розділі «Практики». Фотозвіт є одним із елементів результуючої частини польових робіт.

Оформлення звіту відбувається згідно методичних рекомендації, затверджених кафедрою загальної та регіональної географії.

Розподіл балів за модулями та видами діяльності

Нормами оцінювання роботи студентів під час проходження практики слугує шкала ECTS, згідно з якою робота студента оцінюється за наступними критеріями (у %):

№ з/п	Вид діяльності	% від кількості балів відведеної на кожен модуль
1.	Володіння методикою польових географічних досліджень	0-20
2.	Ведення щоденника та обробка зібраних даних	0-20
3.	Інтерпретація отриманих даних, оформлення звіту	0-20
4.	Захист основних положень звіту та оцінювання знань, отриманих під час проходження навчальної практики (усне складання або тестовий контроль)	0-40

Розподіл балів між основними (розділами) навчальної практики

навчальна практика з геоморфології	навчальна практика з гідрології	навчальна практика з географії ґрунтів	Сума балів
24...40	18...30	18...30	60...100

Практика не може бути зарахованою, якщо з будь-якого її розділу студент не набрав мінімально необхідної кількості балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Під час проходження навчальної практики з географії застосовуються наступні *методи навчання*:

- аналізу літературних джерел, у т.ч. картографічних матеріалів;
- навчальних екскурсій;
- метод спостереження, у т.ч. стаціонарних спостережень;
- польових досліджень;
- картографічного моделювання.

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для методичного забезпечення навчальної практики використовується наступна навчально-методична література:

- методичні посібники з польових фізико-географічних і геологічних практик;
- необхідні прилади і обладнання (гідрологічні прилади, геологічні молотки тощо);
- роздатковий методичний матеріал (схеми, таблиці, карти, географічні атласи).

IX. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Байрак Г. Методи геоморфологічних досліджень : навч. посібник / Галина Байрак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 292 с.
2. Методологія наукових досліджень у ґрунтознавстві. Методичні вказівки / Укл. Тихоненко Д.Г., Новосад К.Б., Гавва Д.В., Рєзнік С.В. – Харків, 2017. – 26 с.
3. Корнус А. О. Навчальна практика з географічних дисциплін : навч.-метод. посіб. / А. О. Корнус, О. Г. Корнус, С. І. Сюткін, О. С. Данильченко; за загальною ред. А. О. Корнуса. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 100 с.
4. Купач Т.Г., Дем'яненко С.О. Польові природничо-географічні дослідження територій: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «географія» та «освіта». – К., 2017. – 80 с.
5. Польова навчальна топографічна практика: навчально-методичний посібник / І.О. Підлісецька, М.А. Молочко; За ред. А.М. Молочка. – Київ: Видавництво «Альфа-ПК», 2020. – 42 с.
6. Навчальна туристична топографо-красознавча практика (навчально-методичний посібник для студентів спеціальності туризм Київського національного університету імені Тараса Шевченка) / Полякова Н.О. – К.: Фітосоціоцентр, 2017.– 32 с.

Додаткова:

1. Методичні вказівки для проходження навчальної та виробничої практики (для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.080101 – Геодезія, картографія та землеустрій) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; укладачі С. А. Отечко, К. А. Мамонов, Т. В. Анопрієнко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 26 с.
2. Білецький М. І. Методичні рекомендації до проходження економіко-географічного розділу навчальної комплексної фізико-економіко-географічної практики студентів географічного факультету : навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 62 с.

Інформаційні ресурси:

1. Український гідрометеорологічний центр: Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://meteo.gov.ua/>
2. Туристичні маршрути: Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://guide.karpaty.ua/ru/categories/marshruty>
3. Марковані маршрути – <https://www.karpaty.info/ua/info/useful/routes/>
4. Департамент захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації: Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pek.sm.gov.ua/index.php/uk/>
5. Офіційний веб-сайт Урядовий портал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

МАРШРУТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ГІДРОЛОГІЇ
Варіант №2 (с. Стрілкове Генічеського району Херсонської області)
 Проїзд поїздом за маршрутом: Суми – Харків – Новоолексіївка.

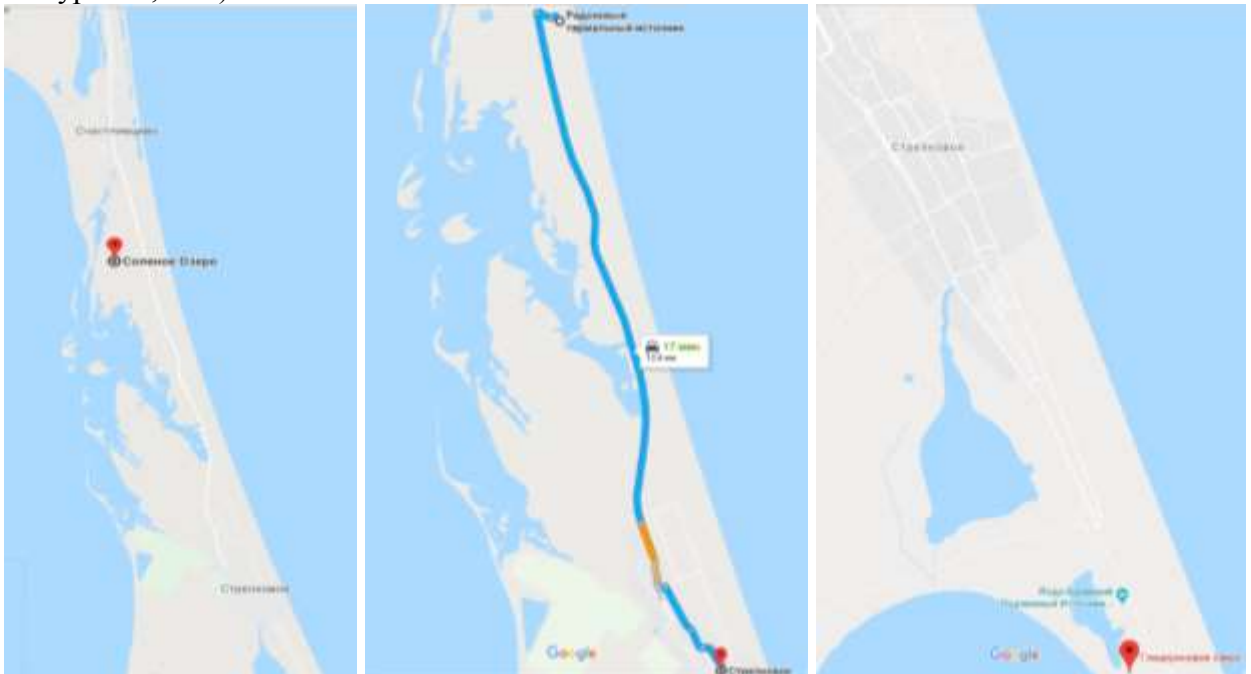
Станція	Прибуття	Відправлення	Станція	Прибуття	Відправлення
Поїзд №045Л			Поїзд №081О		
Суми		18:24	Харків		23:25
Боромля	19:09	19:10	Лихачове	00:35	00:40
Смородине	19:32	19:35	Лозова	01:27	01:33
Кириківка	19:53	19:55	Павлоград 1	02:25	02:27
Богодухів	20:35	20:37	Запоріжжя 1	03:56	04:01
Люботин	21:30	21:37	Мелітополь	05:50	06:12
Харків	22:07		Акимівка	06:35	06:37
			Новоолексіївка	07:20	

Проїзд маршрутним таксі Новоолексіївка – с. Стрілкове (48 км, приблизний час у дорозі – 1 год.).

Проживання в с. Стрілкове на базі відпочинку «Атлантида» (75583, Херсонська обл., Генічеський р-н, смт. Стрілкове, вул. Леніна, 78).

Радіальні виїзди або виходи на природні об'єкти:

1. затока Сиваш (пішохідна екскурсія);
2. Утлюцький лиман Азовського моря (пішохідна екскурсія);
3. Солоне та радонове озеро поблизу с. Щасливцеве (пішохідно-автобусна екскурсія – 13 км); йодо-бромне джерело та гліцеринове озеро на південь від с. Стрілкове (пішохідна екскурсія 4,5 км).

4. Біосферний заповідник «Асканія Нова» (автобусна екскурсія 121 км, приблизний час у дорозі 2 год 12 хв.).

